

УДК 796.071.4:338.48-053.6

ДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Герашенко Я.М., здобувач,
викладач кафедри управління, адміністрування та туристичного бізнесу
Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій

Маковецька Н.В., д. пед. н., професор,
завідувач кафедри туризму
Запорізький національний університет

У статті розглянуто зміст поняття оздоровчого молодіжного туризму як ефективного засобу духовного і фізичного розвитку особистості та підготовки молодих фахівців туристичної галузі до організації оздоровчого молодіжного туризму. Розкрито функції та значення оздоровчого молодіжного туризму. Показано, що оздоровча діяльність є однією з найдоступніших і наймасовіших форм рекреації для молоді. Розглянуто вплив оздоровчого туризму на психофізіологічні показники організму молоді під час оздоровчих подорожей. Наведено аналіз друкованих матеріалів, які визначають фактори впливу на підтримку рухової активності молоді та підготовку молодих фахівців туристичної галузі. Визначено аспекти підготовки фахівців оздоровчого молодіжного туризму. Розкрито проблематику неналежної співпраці вищих навчальних закладів із туристичними підприємствами щодо практичної підготовки майбутніх фахівців у сфері туристичної галузі. Доведено, що українська туристична галузь потребує сучасних фахівців, які будуть створювати якісні українські оздоровчі молодіжні маршрути. Висунуті пропозиції щодо вдосконалення системи туристичної освіти в нашій країні.

Ключові слова: *молодіжний туризм, оздоровчий молодіжний туризм, молодь, туристична галузь, майбутні фахівці туристичної галузі, організація оздоровчого молодіжного туризму.*

В статье рассмотрено содержание понятия оздоровительного молодежного туризма как эффективного средства духовного и физического развития личности и подготовки молодых специалистов туристической отрасли в организации оздоровительного молодежного туризма. Раскрыты функции и значение оздоровительного молодежного туризма. Показано, что оздоровительная деятельность является одной из самых доступных и массовых форм рекреации для молодежи. Рассмотрено влияние оздоровительного туризма на психофизиологические показатели организма молодежи во время оздоровительных путешествий. Приведен анализ печатных материалов, которые определяют факторы влияния на поддержку двигательной активности молодежи и подготовку молодых специалистов туристической отрасли. Определены аспекты подготовки специалистов оздоровительного молодежного туризма. Раскрыта проблематика ненадлежащего сотрудничества высших учебных заведений с туристическими предприятиями по практической подготовке будущих специалистов в сфере туристической отрасли. Доказано, что украинская туристическая отрасль нуждается в современных специалистах, которые будут создавать качественные украинские оздоровительные молодежные маршруты. Выдвинуты предложения по совершенствованию системы туристического образования в нашей стране.

Ключевые слова: *молодежный туризм, оздоровительный молодежный туризм, молодежь, туристическая отрасль, будущие специалисты туристической отрасли, организация оздоровительного молодежного туризма.*

Herashchenko Ya.M., Makovetska N.V. FOR THE QUESTION OF YOUTH TOURISM PLANNING

The present article considers the meaning of the concept 'recreational youth tourism' as an effective means of spiritual and physical development of a person as well as of tourism graduates preparation for arranging of recreational tourism for the young people. The article deals with functions and meaning of recreational youth tourism. It is shown that health-improving activities are the most popular and free kinds of recreation for the young generation. Their importance will permanently increase due to lack of physical activity that people experience nowadays and which is a characteristic feature of modern society. Much attention is given to the impact of recreational tourism on a young person's psychophysiological data during recreational travels, together with the use of recreational tourism elements in physical and mental training, by which the young people grow stronger, strengthen their health, improve their endurance and other physical qualities, get practical skills and sense of locality, learn to overcome natural obstacles and self-service. The article gives a detailed analysis of printed materials that determine factors impacting physical activity support and preparation of recent tourism graduates. Aspects of the preparation of recreational youth tourism professionals are defined. Problems of improper cooperation between higher education institutions and tourist agencies towards practical preparation of the future professionals in the tourism industry are discussed. It is reported that Ukrainian tourism industry desperately needs competent professionals, who will build up good Ukrainian recreational travel routes for the young people. Recommendations are given on how to improve the travel and tourism educational system in our country.

Key words: *youth tourism, health-improving youth tourism, youth, tourist industry, future specialists of the tourism industry, organization of health-improving youth tourism.*

Постановка проблеми. Сучасний темп життя молоді зменшення фізичної активності, квалітет і хворобливість являється однією з найголовніших проблем розвитку суспільства. Незважаючи на те, що оздоровчий молодіжний туризм є одним із найдоступніших з огляду на туристичні рекреаційні ресурси України і менш затратним з огляду на інші види туризму, він не користується належним попитом серед молодого покоління. Проблемою відсутності пропозицій на рекреацію молоді є відсутність належної підготовки фахівців оздоровчого молодіжного туризму, адже лише спеціаліст із туризму може врахувати всі потреби молодого туриста до його фізичного оздоровлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тісний взаємозв'язок між фізичним вихованням, добовою руховою активністю і здоров'ям молоді підтверджений роботами багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Теоретичне обґрунтування вагомості оздоровчого туризму на професійне та особистісне самовизначення молоді людини можна знайти в роботах Квартального В.А., Константінова Ю.С., Остапца-Свешнікова А.А. У дослідженнях Кухтій А.О., Круцевич Т.Ю. розглянуто вплив оздоровчого туризму на морфофункціональні і психофізіологічні показники організму молоді під час оздоровчих подорожей, а також використання елементів оздоровчого туризму у фізичному вихованні молоді. Проблематикою ж професійної підготовки фахівців у сфері туризму займалися такі дослідники, як Алілуйко О.А., Бабарицька В.К., Бейдик О.О., Галицька М.М., Конох А.П., Лозовецька В.Т., Лук'янова Л.Б., Любіцева О.О., Олійник П.М., Павлова Е.М., Пазенок В.С., Пірогова О.В., Поважна Л.І., Попович С.І., Скрипник М.І., Сорокіна Г.О., Фастовець О.Ю., Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Хмільярчук Н.С., Щербаківа О.М.

Мета статті – розкрити функції та значення оздоровчого молодіжного туризму для розвитку суспільства, а також проаналізувати сучасну підготовку молодих фахівців туристичної галузі в молодіжному туризмі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою оздоровчого туризму є профілактика захворювань і відпочинок. Як свідчить статистика, на лікувальні курорти найчастіше їдуть люди середньої та старшої вікової групи, які страждають недугами. Висока вартість перебування і лікування на курортах зумовлює те, що цей вид туризму розрахований на заможних клієнтів.

Молодь вибирає активний відпочинок із різними засобами пересування: піший, автобусний, залізничний, велосипедний, вод-

ний, комбінований та ін. Ці види туризму не потребують відносно великих матеріальних видатків, бо розвиваються в навколишньому природному середовищі і не вимагають значних капіталовкладень для підготовки спеціальних споруд, аби задовольнити потреби туристів. Матеріально-технічне й організаційне забезпечення подорожей загалом здійснюється силами та засобами самих туристів [5, с. 123].

Молодіжний оздоровчий туризм виконує головні функції: рекреаційну, пізнавальну, розвиваючу, розважальну та виховну. Усі вони є нероздільні і виконують головну функцію – оздоровлення, яке базується на відновленні сил, поліпшенні медико-фізіологічних даних за допомогою зміни форм діяльності, дозованого руху, нервового розвантаження, підвищення адаптації до незвичних умов; психічному вдосконаленні та емоційному збагаченні внутрішнього світу людини [3, с. 124–126].

Особливого значення набувають фізичне, моральне, інтелектуальне виховання молоді. Так, фізичні навантаження формують у молодій людині такі необхідні якості, як витривалість, силу, загартованість, дають ширші можливості для оволодіння знаннями, вміннями і навичками, необхідними в повсякденному житті.

Молодіжний туризм потенційно містить можливості вирішення цілого комплексу виховних завдань. Це один із засобів громадської діяльності у школі, навчальному закладі в основному формує моральні уявлення, поняття, переконання, то туристська діяльність створює умови для їх конкретно прояву.

Туризм також впливає на виховання молоді, це планомірний цілеспрямований вплив на людину в процесі організації її різноманітної діяльності з метою розвитку розумових здібностей, озброєння знаннями, вміннями та навичками, формування патріотичного світогляду і рис особистості [1, с. 56].

У сучасному світі молодь відіграє особливу роль і є найважливішою складовою нашого суспільства. На жаль, із розвитком інформаційних та комп'ютерних технологій багато молодих людей віком від 14–35 років [6] забувають про своє оздоровлення, віддають перевагу різним видам залежностей – харчової, хімічної, стають кволими, хворобливими та фізично неактивними.

Через реальну відсутність державної підтримки молодіжного туризму, брак бюджетних коштів або ж відсутність політичної волі питання належного оздоровлення молоді лишається під загрозою. У статті

одинадцять Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» йдеться про те, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування «можуть встановлювати для молодіжних та дитячих туристичних груп пільги в користуванні транспортними, готельними, культурними послугами», але, на жаль, підтримки і фінансування таких послуг молоді не отримує. Порядок надання зазначених пільг та джерела фінансування встановлюються Кабінетом Міністрів України, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування [6]. Практика молодіжного оздоровчого туризму показує, що ні про які «пільги» ця категорія споживачів туристичного ринку не знає: всі витрати беруть на себе батьки, іноді – спонсори і самі учасники подорожей.

Через відсутність достатньої кількості економічно обґрунтованих пропозицій відпочинку для молоді на туристичному ринку розвивається самодіяльний туризм, який не завжди являється правильно організованим, а в деяких випадках може нести шкоду здоров'ю.

Молодіжний оздоровчий туризм є джерелом створення особливого інтелектуального продукту у сфері теорії туризму, розробки новітніх туристських маршрутів, створення сучасного спорядження, підготовки кваліфікованих туристських кадрів (викладачів, майстрів спорту, гідів, інструкторів, тренерів та інших). Усе це є джерелом та основою формування туристського руху, в тому числі комерційного туристського продукту [2, с. 35].

Якісний туристичний продукт – це результат грамотної праці відповідних фахівців різноманітних напрямків: менеджерів туристичної організації, готельного та ресторанного бізнесу; викладачів географії і туризму; викладачів історії, краєзнавства; аніматорів тощо. Тому їх підготовка – найважливіший і найактуальніший етап формування туристичної галузі з поглядом у майбутнє.

Існує три аспекти підготовки фахівців, що важливі для будь-якої сфери туризму [10, с. 301]. А саме:

1) фундаментальне навчання (знання), яке відповідає за отримання знань згідно з навчальним планом спеціальності;

2) технічне навчання (знання як робити), яке відточує майстерність і розробляє навички, необхідні для даної спеціалізації;

3) особисті здібності (знати, як бути і як себе поводити), що відображають особисті якості фахівця [8, с. 32].

Слід сказати, що у вищих навчальних закладах України і професійних закладах нижчого ступеня акредитації подають якіс-

ний теоретичний аспект туристичної освіти, але деякі ВНЗ мають свої освітні напрямки. Таким чином, студенти отримують різний рівень підготовки за різними навчальними планами, що не може не впливати на відсутність системності і єдності у сфері туристичної освіти [9, с. 165–167].

Багато дискусій викликає питання співвідношення теоретичної та практичної підготовки фахівців туристичної галузі. Так, студенти в розвинутих країнах США, Канади проходять практику не менше 50% загальної навчальної підготовки, а в деяких навчальних закладах Європи тривалість практики складає 9 місяців.

Відсутність достатньої матеріальної бази ВНЗ та професійних закладах освіти призводить до того, що багато дисциплін студентство вивчає з теоретичного боку, а застосувати свої знання на практиці молоді фахівці можуть лише влаштувавшись на роботу.

Головною проблемою, на наш погляд, є неналежна співпраця ВНЗ та професійних закладах освіти з туристичними підприємствами щодо практичної підготовки майбутніх фахівців у сфері туристичної галузі.

Навички та вміння можна набути лише спостерігаючи за діями досвідчених фахівців, співпрацюючи з ними, аналізуючи свої власні практичні дії, спільно обговорюючи помилки, проблемні ситуації тощо [7, с. 175].

Низький ступінь співробітництва між навчальними закладами, які готують професійні туристичні кадри, і підприємствами гальмує розвиток туристичної сфери [4, с. 34–39]. Так, досвід співпраці показує, що туристичний оператор неохоче опікується студентами-практикантами: на «нового співробітника» необхідно витратити не тільки час, якого в «пік сезону» не вистачає, а і кошти. Тому студентів-практикантів використовують в якості безкоштовної робочої сили і як виконавців дрібних доручень.

Такий «рівень» отримання практичного досвіду не влаштовує майбутніх фахівців і ставить під загрозу рівень їх компетенції щодо туристичної освіти. Тому важливим є не хаотичний набір знань, умінь та навичок, а консолідована та ефективна під час застосування на практиці структура [4, с. 34–39].

На нашу думку, необхідно на державному рівні затвердити законодавчі акти щодо отримання, наприклад, економічної вигоди для туристичних підприємств, які активно беруть участь у практичному навчанні майбутніх фахівців.

Сучасність вимагає працівників, що не просто мають спеціальну освіту, а пра-

цівників компетентних, здатних приймати професійні рішення, здатних розв'язувати типові і нетипові проблеми, тим самим забезпечуючи високу якість обслуговування та задоволення потреб споживачів.

Кризові роки певним чином змінили переваги українських туристів, частково переорієнтувавши їх у середину країни. Українська туристична галузь потребує сучасних фахівців, які будуть створювати якісні українські маршрути і їхати ними в «цивілізаційному потязі».

Тому вважаємо, що для вдосконалення системи туристичної освіти в нашій країні необхідно вивчати досвід інших країн, адаптувати його до власних потреб та впроваджувати в освітні плани.

Висновки. Головна функція оздоровчого туризму – оздоровлення. Молодь вибирає активний оздоровчий відпочинок із різними засобами пересування, який не потребує відносно великих матеріальних видатків. Молодіжний туризм потенційно містить можливості вирішення цілого комплексу фізичних, моральних, виховних та інтелектуальних завдань. Через відсутність економічно обґрунтованих пропозицій відпочинку для молоді на туристичному ринку розвивається самодіяльний туризм, який несе в собі ризики для здоров'я.

Конкурентоспроможність фахівців у галузі туризму визначається отриманими якісними навичками та вміннями в організаційно-управлінській діяльності, у сфері інформаційних технологій, іноземних мов, географії та історії. Невід'ємною складовою частиною успішності фахівця є практичний досвід. Неналежний рівень взаємодії навчальних закладів і підприємств туристичної індустрії гальмує випуск сучасного кваліфікованого фахівця, спроможного відповісти на стрімкі виклики туристичної галузі. Держава Україна повинна забезпечити правову та економічну базу для заохочення

туристичних підприємств брати участь у наданні якісних практичних знань студентам-практикантам, для отримання ними в подальшому висококваліфікованих кадрів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волкова Н.П. Педагогіка / Н.П. Волкова. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003. – 576 с.
2. Геращенко Я.М., Омеляненко Г.А. Спортивно-оздоровчий туризм в житті молоді / Я.М. Геращенко // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових статей. Фізичне виховання та спорт. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. – 168 с.
3. Грабовський Ю.А. Спортивний туризм / Ю.А. Грабовський, О.В. Скалій, Т.В. Скалій. – Тернопіль : «Навчальна книга – Богдан», 2009. – 304 с.
4. Гункевич М.Б. Сучасні тенденції процесів підготовки фахівців галузі туризму в Україні / М.Б. Гункевич // Вісник Луганського національного Університету ім. Тараса Шевченка. – Серія: Педагогічні науки. Частина III. – 2013. – № 18(277). – 308 с.
5. Єрко А.П. Поняття спортивно-оздоровчого туризму та його характерні риси / А.П. Єрко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : Педагогічні науки : наук. журн. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вид-во СВНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 236 с.
6. Закон України. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.
7. Килимистий С.М. Анімація в туризмі / С.М. Килимистий. – К. : Вид-во ФПУ, 2007. – 188 с.
8. Польова Л.В. Особливості підготовки менеджерів по туризму у Польщі / Л.В. Польова // Туристична освіта в Україні: проблеми і перспективи : Зб. наук. праць. – Київ : Тонар, 2007. – 356 с.
9. Рабаданова Я.М. Особливості підготовки фахівців туристичної галузі / Я.М. Рабаданова // Управління розвитком : зб. наук. пр. – Харків. – 2012(№ 5). – 163 с.
10. Сакун Л.В. Теорія і практика підготовки спеціалістів сфери туризму в развитих странах мира / Л.В. Сакун. – К. : МАУП, 2004. – 399 с.